

bridge
the gap

Enhancing the
Social and Digital
Participation of
Older People

Informacinis
leidinys

Apie šį leidinį

Šis informacinis leidinys skirtas organizacijoms ir institucijoms, siekiančioms labiau įtraukti vyresnio amžiaus žmones į socialines veiklas ir ugdančioms jų skaitmenines kompetencijas. Leidinys parengtas įgyvendinant „Erasmus+“ programos projektą „Tieskime tiltus!“ (Bridge the Gap!), kuriuo siekiama mokyti, įgalinti ir padėti vyresniems žmonėms aktyviai prisidėti prie kaimynijos gyvenimo įgyvendinant amžiui palankios aplinkos idėjas pasitelkiant skaitmeninius įrankius.

Šiame leidinyje trumpai pristatoma projekto „Tieskime tiltus!“ koncepcija ir veiklos senėjimo ir socialinio dalyvavimo skaitmeniniame amžiuje kontekste. Taip pat pateikiama įkvėpiančių pavyzdžių iš įvairių Europos šalių kaip kurti amžiui palankią aplinką pasitelkus skaitmenines priemones.

Šiam informaciniam leidiniui parengti projektą įgyvendinančios organizacijos atliko dokumentų analizę ir apklausė ekspertus, specialistus, suinteresuotuosius asmenis bei vyresnio amžiaus žmones Austrijoje, Italijoje, Lietuvoje, Nyderlanduose ir Vokietijoje. Dokumentų analizėje bei kitų temų buvo tiriama skaitmenizacija vykstant demografiniams pokyčiams, amžiui palankios aplinkos kūrimą skatinantys veiksniai, vyresnių žmonių skaitmeninių kompetencijų svarba ir nauda. Interviu buvo atliekami telefonu arba vaizdo konferencijų būdu. Iš viso apklausti 56 respondentai.

Dėkojame visiems dalyvavusiems, kad skyrė laiko bei pasidalino savo žiniomis, idėjomis ir patirtimi!

(Įžanga

Skaitmenizacijos sąlygojami reikšmingi pokyčiai pastebimi visose gyvenimo srityse. Ką tai reiškia vis didėjančiam vyresnio amžiaus žmonių skaičiui visuomenėje? Ar jie yra paliekami nuošalyje, ar naudojasi skaitmenizacijos teikiamomis galimybėmis? Kokį vaidmenį atlieka skaitmeninė žiniasklaida ir internetas vyresnio amžiaus piliečių socialiniame ir ekonominiame gyvenime? Kokius iššūkius kelia skaitmenizacijos sąlygojamos asmeninio ir viešojo gyvenimo transformacijos? Atsakymų į šiuos klausimus ieškokite šiame informaciniame leidinyje.

„Man labai patinka šis projektas, nes jis suteikia galimybę vyresnio amžiaus žmonėms dalyvauti visuomeninėje veikloje ir būti aktyviems, o būtent ši grupė žmonių dažnai lieka nepastebėta.“

—Ekspertas, Mobilumo agentūra, Viena, Austrija

(Mūsų vizija

Manytina, kad savarankiškumas ir apsisprendimo teisė yra labai svarbūs kokybiško gyvenimo senatvėje veiksniai. Tam reikia ir pasaulio be kliūčių, ir kaimynijos ar bendruomenės, skatinančios savarankiškumą ir dalyvavimą socialiniame gyvenime. Socialinis gyvenimas savo ruožtu vis labiau persikelia į skaitmeninę erdvę. Taigi, skaitmenizacija reikalauja naujų žinių ir įgūdžių, kad būtų galima visapusiškai įsitraukti į visuomenės gyvenimą. Todėl labai svarbu mažinti skaitmeninį atotrūkį, skiriantį vienas grupes, pvz., vyresnio amžiaus žmones nuo kitų, pvz., su technologijomis užaugusio jaunimo, kuriam prieinamos visos skaitmeninio pasaulio galimybės.

Vyresnio amžiaus žmonės gali įvairiais būdais kūrybiškai formuoti tokią savo gyvenamąją aplinką, kurioje jiems būtų lengviau gyventi savarankiškai ir būti nepriklausomiems, aktyviai dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Didžiausią naudą vyresnio amžiaus žmonės gali gauti, jei jie patys aktyviai keičia savo aplinką pagal savo poreikius. Projekto „Tieskime tiltus!“ tikslas - apmokyti vyresnio amžiaus žmones ir suteikti jiems galimybę įgyvendinti amžiui palankios aplinkos kūrimo idėjas pasitelkiant skaitmenines priemones, taip suteikti jiems daugiau pasitikėjimo naudojantis informacinėmis ir ryšių technologijomis (IRT) (daugiau informacijos apie projektą žr. 18 p.).

© iStock.com/Cecille_Arcurs

Senėjimas, skaitmenizacija ir dalyvavimas visuomenės gyvenime

Europos Sąjungoje, kaip ir visame pasaulyje, vyksta ilgaamžiškumo revoliucija, nes ilgėja vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė ir daugėja vyresnio amžiaus žmonių. Remiantis naujausiais duomenimis prognozuojama, kad 65 metų ir vyresnių asmenų dalis 27 ES valstybių narių gyventojų tarpe padidės nuo 20,3 proc. 2019 m. iki 29,4 proc. 2050 m. (Eurostatas, 2020 m.). Todėl svarbu, kad vyresnio amžiaus žmonių gyvenamoji aplinka atitiktų jų poreikius ir pageidavimus ir sudarytų geras sąlygas aktyviam ir sveikam senėjimui. Šiame kontekste dalyvavimas socialiniame gyvenime yra ypač svarbus.

„Amžiui draugiška aplinka sukuria sąlygas žmonėms rūpintis savo sveikata ir gerove, o taip pat tęsti mėgstamas veiklas ir prisidėti prie bendruomenės gyvenimo. Tokioje aplinkoje visiems vienodai prieinama informacija ir paslaugos, niekas nenustumiamas į užribį, žmonės gauna jiems reikiamą pagalbą. Tokioje aplinkoje puoselėjama sveikata ir vykdoma ligų prevencija. Gydoma ne liga, o žmogus ir teikiama visa reikiama pagalba prarastai funkcijai kompensuoti, kad žmonės ir toliau galėtų daryti tai, kas jiems svarbu.“ (PSO, 2021)

Daugybė mokslinių tyrimų rodo, kad vyresniame amžiuje mokymasis ir dalyvavimas visuomeniniame gyvenime yra labai svarbus žmogaus gerovei, sveikatai, savigarbai ir proto aiškumui. Dalyvauti socialiniame gyvenime galima įvairiomis formomis: visuomeninė, bendruomeninė ar klubinė veikla, artimųjų priežiūra namuose, religinė veikla, mokamas darbas, savanorystė ar dalyvavimas politinėje organizacijoje. Projekte

„Tieskime tiltus!“ daugiausia dėmesio skiriama vyresnio amžiaus žmonių aktyviam ir prasmingam dalyvavimui bendruomenėje pagal jų asmeninius interesus.

Skatinant vyresnio amžiaus žmones dalyvauti visuomeniniame gyvenime, pirmiausia reikėtų atkreipti dėmesį į kliūtis, kurios gali trukdyti jiems dalyvauti. Mūsų pašnekovai nurodė daugybę kliūčių, kurios trukdo vyresnio amžiaus žmonėms aktyviai dalyvauti socialiniame gyvenime. Paminėtini sveikatos apribojimai, šeimyniniai įsipareigojimai, menkas pasitikėjimas savimi, netinkami veiklos pasiūlymai ir informacijos apie dalyvavimo galimybes trūkumas. Lietuvoje kalbinti pašnekovai taip pat įvardijo izoliacijos ir užsisklendimo kultūrą, tolerancijos stoką, silpną bendruomeniškumo jausmą. Dalis žmonių nenori dalyvauti bendruomeniniuose renginiuose, nes tai jiems primena privalomą dalyvavimą tarybinių laikų šventėse.

Didėjančios skaitmenizacijos laikais skaitmeniniai įgūdžiai darosi vis svarbesni ir tampa būtina dalyvavimo visuomeniniame gyvenime sąlyga. Norint gauti informaciją, dalyvauti renginiuose, palaikyti ar užmegzti ryšius, vis dažniau reikia mokėti naudotis skaitmeninėmis priemonėmis.

(Privalumas ir iššūkiai

„Didžiausias skaitmeninių įgūdžių privalumas – pasirengimas ateičiai ir savarankiškumas“

— Savanoris, mokantis vyresnio amžiaus žmonės skaitmeninių įgūdžių, Nyderlandai

Ekspertų ir aktyvių senjorų klausėme, kokią naudą vyresnio amžiaus žmonėms gali suteikti skaitmenizacija ir su kokiais iššūkiais jie susiduria skaitmenizacijos amžiuje. Atsakymai buvo labai įvairūs. COVID-19 pan-

demijos fone ypač buvo pabrėžtos interneto teikiamos galimybės palaikyti socialinius ryšius ir dalyvauti visuomenės gyvenime. Be to, vyresnio amžiaus žmonės labai vertina informacijos ir paslaugų prieinamumą. Dažnai minimi iššūkiai – neaiški informacija, sunkiai randami pasiūlymai, taip pat greitai besikeičiantys įrenginiai ir programos. Be to, kartais vyresni žmonės neturi reikiamų fizinių ar kognityvinių gebėjimų, kad galėtų laisvai valdyti sudėtingas skaitmenines priemones. Dažnai svarbų vaidmenį vaidina ir baimės: respondentai minėjo kenkėjiškas programas, sukčiavimą, paslėptas išlaidas, duomenų saugumą ir baimę ką nors sugadinti. Be to, kliūtimi gali būti ir finansiniai išteklių arba prasta interneto paslaugų infrastruktūra.

Minėtoms kliūtims įveikti reikia žinių ir įgūdžių, kad būtų galima saugiai ir kompetentingai būti skaitmeninėje erdvėje. Kad įgytų šių žinių, žmonės turi norėti mokytis naujų dalykų ir jausti skaitmeninių priemonių naudojimo naudą. Be to, vyresnio amžiaus žmonėms dažnai reikia aplinkinių pagalbos, kad jie galėtų susipažinti su naujais įrenginiais ir programomis.

Skaitmeninių priemonių naudojimas daugeliui vyresnio amžiaus žmonių reiškia didesnę laisvę ir nepriklausomybę. Kita vertus, tiems, kurie neturi skaitmeninio raštingumo įgūdžių, skaitmenizacija reiškia didėjančią priklausomybę nuo kitų.

© iStock.com/monkeybusinessimages

Skaitmenizacijos nauda vyresnio amžiaus žmonėms

Respondentai pažymėjo, kad informacinės ir ryšių technologijos ne tik suteikia daugiau bendravimo galimybių, nes leidžia lengviau, greičiau ir išsamiau užmegzti socialinius ryšius, bet ir padeda spręsti kasdienės problemas. Sunkiai judantys vyresnio amžiaus žmonės naudodamiesi skaitmeninėmis priemonėmis gali atlikti dešimtis užduočių vos paspaudę mygtuką: užsiregistruoti pas gydytoją, sekti eilę pas specialistus, užsisakyti maisto produktų su pristatymu į namus, apmokėti sąskaitas, bendrauti su šeima ir draugais, planuoti ir užsisakyti vietines ir tarptautines keliones. Taip jie galėtų būti savarankiški ir nepriklausomi. Be to, skaitmeninės priemonės gali padidinti intelektualų smalsumą, asmeninį tobulėjimą ir mokymosi galimybes. Kai kurie vyresnio amžiaus žmonės netgi pradeda verslą. Pasak apklaustų ekspertų ir aktyvių senjorų, dėl didesnio socialinio aktyvumo ir informacijos prieinamumo naudojantis skaitmeninėmis priemonėmis žmonės jaučiasi mažiau vieniši.

Skaitmeninės technologijos taip pat gali daryti teigiamą poveikį vyresnio amžiaus žmonių gyvenimui būsto, judumo, priežiūros ir sveikatos srityse. Daugiau informacijos šiomis temomis čia:

<https://tinyurl.com/8thReportEN>

Ar skaitmeninę atskirtį lemia amžius?

„Mums skubiai reikia pokyčių, o pokyčiai gali ateiti iš vyresnio amžiaus žmonių: todėl turime pagerinti jų skaitmeninį raštingumą“.

— Savanoris iš leidybos sektoriaus, Italija

„Skaitmeninė atskirtis tarp kartų apibūdina atotrūkį tarp amžiaus grupių pagal jų galimybes naudotis šiuolaikinėmis informacinėmis ir ryšių technologijomis; tokios technologijos paprastai apima mobiliuosius telefonus, asmeninius kompiuterius, nešiojamuosius kompiuterius, planšetinius kompiuterius, internetą ir susijusias paslaugas.“ (Eurostatas, 2020, 151 p.)

Sparčiai vystantis informacinėms technologijoms ir internetui, vis labiau ryškėja skirtumai tarp tų, kurie naudoja technologijas ir tų, kurie nesinaudoja. Iš pradžių daugiausia dėmesio buvo skiriama fizinei infrastruktūrai (internetas) ir įrenginiams (kompiuteris). Tačiau šiandien skaitmeninė atskirtis vertinama pagal veiksmingą technologijų naudojimą, kurį dažnai lemia įgūdžiai, suvokiama nauda ir atitinkama motyvacija.

Visoje Europoje vyresni žmonės mažiau naudoja IRT, tačiau pastaraisiais metais skirtumai tarp amžiaus grupių sumažėjo. Nors vyresnio amžiaus grupėse interneto naudotojų skaičius didėja, o skaitmeninis atotrūkis visose apžvelgiamose šalyse mažėja, skaitmeninė atskirtis vis dar egzis-

Asmenys, turintys bazinius skaitmeninius įgūdžius (%)

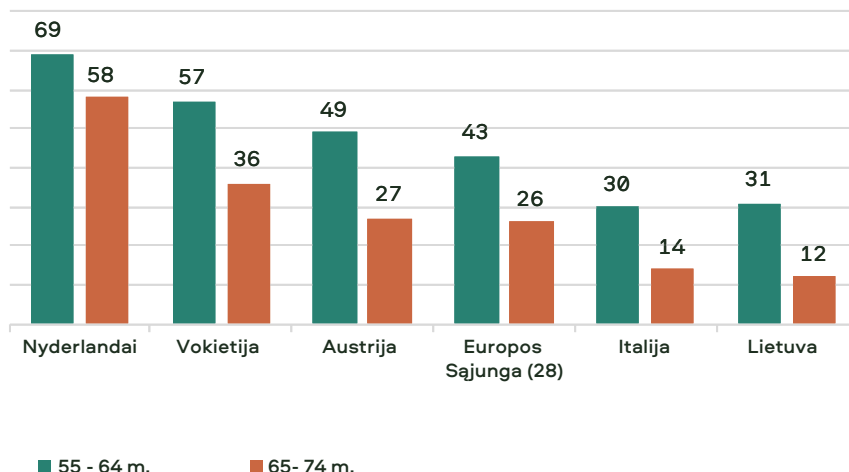

Diagrama: Eurostat, Individuals' level of digital skills (online data code: ISOC_SK_DSKL_I), 2019.

tuoja ir daugelyje Europos šalių vis dar gana didelė dalis žmonių nesinaudoja IRT. Tai rodo ir vyresnio amžiaus žmonių skaitmeniniai įgūdžiai (žr. diagramą). Vertinant vyresnio amžiaus (55-64 m. ir 65-74 m.) žmonių skaitmeninį raštingumą, pastebimi dideli skirtumai tiek Europos šalyse, tiek tarp projekte dalyvaujančių šalių. Italijoje ne tik palyginti maža dalis senjorų turi bent pagrindinius skaitmeninius įgūdžius, bet ir vyresnio amžiaus žmonių dalis tarp visų gyventojų yra didžiausia Europoje. Todėl ši problema Italijoje yra ypač ryški. Kita vertus, Nyderlanduose pakankamai didelė senjorų dalis naudoja šiuolaikinėmis technologijomis.

Vis dėlto, skaitmeninė atskirtis jokių būdu neturėtų būti siejama tik su amžiumi. Skaitmeninę atskirtį sąlygoja ir kiti veiksniai, tokie kaip išsilavinimas, pajamos, užimtumas, ir gyvenimo patirtis, sveikata, mobilumas, socialiniai (paramos) tinklai ir gyvenamoji vieta (miestas ir kaimas). Vyresnio amžiaus moterys rečiau dirba su technologijomis susijusius darbus ir paprastai gauna mažesnes pensijas. Finansiniai ištekliai taip pat vaidina svarbų vaidmenį naudojantis

technologijomis, nes skaitmeninių technologijų įsigijimo išlaidos, o taip pat mokymosi išlaidos yra papildoma kliūtis. Dėl to visose šalyse pastebimi aiškūs skaitmeninių technologijų naudojimo ir dalyvavimo skaitmeninėje veikloje lyčių skirtumai: moterys skaitmeniniais prietaisais naudojasi mažiau nei vyrai.

© iStock.com/Christian Horz

Kokias tikslais vyresnio amžiaus žmonės naudoja IRT?

Pastebima aiški tendencija, kad vyresnio amžiaus žmonės dažniau naudojami išmaniaisiais telefonais. Be to, senjorai vis dažniau naudoja tekstinių žinučių ir vaizdo skambučių programėles, tokias kaip „Wiber“, „WhatsApp“, o socialinės žiniasklaidos platformomis naudojami palyginti retai. Apskritai daugiausia skaitmeniniais prietaisais naudojami elektroninių laiškų rašymui, po to – informacijos paieškai ir bankiniams ar administraciniams reikalams, pavyzdžiui, mokesčių deklaracijoms pildyti. Daugeliui vyresnio amžiaus žmonių ypač svarbi su sveikata susijusi informacija. Tačiau pažangesnis naudojimas, pavyzdžiui, savarankiškas turinio skelbimas internete, daugelyje šalių tarp vyresnio amžiaus žmonių vis dar palyginti retas.

Pasekmės ir galimybės

„Jei nepasinaudosite šiomis galimybėmis, pasmerksite save vienišai senatvei“.

— Potenciali mokymo dalyvė, 86 metai, Vokietija

Kadangi socialinis gyvenimas vis labiau susijęs su skaitmenizacija, reikiamos įrangos, interneto prieigos ir atitinkamų žinių neturintys žmonės vis labiau iškrenta iš socialinio konteksto. Didėjanti skaitmeninių technologijų svarba ypač išryškėjo per COVID-19 pandemiją. Kai asmeniniai ryšiai buvo riboti, veikla vyko tik internete, o skaitmeniniai įgūdžiai tapo būtina sąlyga norint dalyvauti ir palaikyti socialinius ryšius. Tai išryškino poreikį aprūpinti žmones reikiama infrastruktūra (stabiliu ir sparčiu interneto ryšiu) ir skaitmeniniais įgūdžiais. Šie tikslai taip pat užima svarbią vietą Europos, nacionalinėse ir regioninėse darbotvarkėse ir tai atsispindi daugelyje politikos kryptių ir metodų, kuriais siekiama panaikinti skaitmeninę atskirtį. Atlikdami tyrimą nustatėme, kad suteikti interneto prieigą ir išmokyti žmones ją naudoti jau dabar yra sudėtinga, o skatinti naudoti IRT ir įtikinti žmones, kad naudotis skaitmeninėmis priemonėmis yra naudinga, yra dar didesnis iššūkis.

Naudotis naujomis skaitmeninėmis priemonėmis nėra visiškai paprasta, tad reikia ne tik galimybių, bet ir noro jas išbandyti ir naudotis, o vyresnio amžiaus žmonių patirtis, poreikiai ir lūkesčiai skiriasi. Be to, labai svarbūs veiksniai yra ankstesnė patirtis (t. y. „technologinė biografija“), dabartiniai poreikiai ir individualios galimybės, pavyzdžiui, finansiniai ištekliai arba motyvuojančios ir palaikančios aplinkos prieinamumas.

„Karantino metu „Zoom“ platformoje atšventėme penkis jubiliejus. Negalėjome išeiti į miestą ir švęsti kaip anksčiau, bet vis tiek susitikome. bendravome ir smagiai šventėme internete.“

— Potenciali besimokančioji, 74 metai, Lietuva

COVID-19 pandemija daugelį žmonių paskatino atrasti internetą kaip kasdienio gyvenimo organizavimo, ryšių ir pomėgių palaikymo priemonę. Vyresnio amžiaus žmonės pradėjo vaizdo pokalbius su vaikais ir anūkais, jie buvo priversti išmokti apsipirkti internetu ir naudotis internetine bankininkyste. Tai rodo vis dažniau internetu besinaudojančių vyresnio amžiaus žmonių skaičius. Pavyzdžiui, Vokietijoje 2020 m. internetu besinaudojančių 70 metų ir vyresnių žmonių dalis išaugo iki 75 %, o 2019 m. jų buvo tik 58 % (Beisch ir Schäfer, 2020). Neaišku, ar šiomis naujai atrastomis galimybėmis bus naudojamosi ir grįžus į įprastą gyvenimą, ar pandemija turės tik trumpalaikį poveikį.

Pastebėjome, kad vyresnio amžiaus žmonės skaitmeninis pasaulis suteikia daug privalumų ir galimybių. Todėl manome, kad svarbu juos supažindinti su skaitmeninėmis technologijomis ir sudominti jomis. Tiek ekspertai, tiek apklausti vyresnio amžiaus žmonės pabrėžė, kad mokant naudotis IRT visuomet svarbiausia turėtų būti asmeninė nauda ir malonumas. Galimybė išbandyti įgytus įgūdžius realiame gyvenime, taip pat nuolatinė kontaktinė vieta, kur žmonės, prireikus, galėtų gauti pagalbą yra svarbios prielaidos tvariam skaitmeninių įgūdžių ugdymui.

Reikia nepamiršti, kad žmonių poreikiai ir interesai skiriasi. Jei kas nors dėl kokių nors priežasčių nusprendžia nesinaudoti IRT, su tuo reikia susitaikyti. Todėl labai svarbu, kad žmonės ir valstybės institucijos teiktų paslaugas ne tik skaitmeniniu, bet ir senuoju būdu.

(Amžiui palankios aplinkos kūrimas skaitmeninėmis priemonėmis

Įkvėpiantys pavyzdžiai

Dėl COVID-19 pandemijos daugelis veiklų persikėlė į elektroninę erdvę naudojantis vaizdo konferencijomis ar socialine žiniasklaida. Taigi pandemija daugeliui suteikė motyvacijos pasinaudoti skaitmeninėmis galimybėmis savo tikslams pasiekti. Tačiau net ir be pandemijos skaitmeninės priemonės jau buvo naudojamos daugelyje amžiui palankių projektų. Toliau pateikiami konkrečių iniciatyvų ir projektų pavyzdžiai, iliustruojantys kaip galima kurti amžiui palankią aplinką pasitelkiant skaitmenines priemones.

Skaitmeninis, sveikas senėjimas (Digital, gesund altern)

AUSTRIJA

„Kada būna linksma? Kada mokymasis džiugina? Kai su kuo nors bendrauju. Tai suteikia mokymuisi džiaugsmo.“

— Ekspertas, „Digital, gesund altern“ dalyvis

14-oje Žemutinės Austrijos savivaldybių įgyvendinamas projektas **Skaitmeninis, sveikas senėjimas** skatina kaimynų bendravimą, savarankišką gyvenimą ir vyresnio amžiaus žmonių sveikatos raštingumą. Projektas grindžiamas trimis veiklomis – išmaniosiomis kavinėmis, aktyvią gyvenimą skatinančia programėle STUPSI ir sveikatos raštingumo paskaitomis. Reguliariai organizuojamose išmaniosiose kavinėse vyresnio amžiaus žmonės bendrauja ir mokosi naudotis skaitmeniniais prietaisais ir technologijomis vieni iš kitų, o taip pat iš išmaniųjų draugų, kurie taip pat ateina į susitikimus. Susitikimai, kuriuose paprastai dalyvauja iki penkių žmonių, vyksta kavinėse ir bibliotekose. Išmaniosiose kavinėse daugiausia dėmesio skiriama tarpusavio mokymuisi, išbandant naujus įrankius, įtaisus bei jų funkcijas. STUPSI programėlė skatina vyresnio amžiaus žmones stiprinti sveikatą individualiai ir grupėmis. Pasirinkus patinkančią veiklą siekiama konkrečių tikslų, pavyzdžiui per mėnesį su grupe surengti 100 šiaurietiško ėjimo pasivaikščiojimų. Grupė suburiama skaitmeninėmis priemonėmis, o veikla įgyvendinama įprastu būdu.

© Claus Schindler

[https://www.waldviertler-kernland.at/
cms/digital_gesund_altern/](https://www.waldviertler-kernland.at/cms/digital_gesund_altern/)

Socialinė žiniasklaida kaimynystės saugumui

NYDERLANDAI

Nyderlanduose nusikaltimų kaimynijoje prevencijai naudojama „WhatsApp“ grupinių žinučių funkcija. Kaimynai gali dalytis informacija ir įspėti vieni kitus apie kaimynystėje vaikščiojančius įtartinus asmenis ar kitas pavojingas situacijas. Kaip pavyzdį galima paminėti kaimynų perspėjimą apie moterį, kuri skambino į duris, siekdama apgauti vyresnio amžiaus žmones, arba apie vagystes pro galines duris X gatvėje. Kartais prie grupės jungiasi ir nuovados policininkai. Prie įvažiavimo į gyvenamųjų namų kvartalą pastatomas specialus ženklas (žr. paveikslėlį), įspėjantis nusikaltėlius apie saugios kaimynystės grupę. Tokių ženklų galima rasti visoje Olandijoje.

Duona ir internetas

EMILIJA-ROMANIJA, ITALIJA

„Skaitmeniniai įrankiai padeda vyresnio amžiaus žmonėms įveikti vienatvę, sustiprinti savivertę, mokytis visą gyvenimą, socializuotis ir dalyvauti visuomeniniame gyvenime.“

— Emilija-Romanija regiono parlamento
pirmininko pavaduotojas, Italija

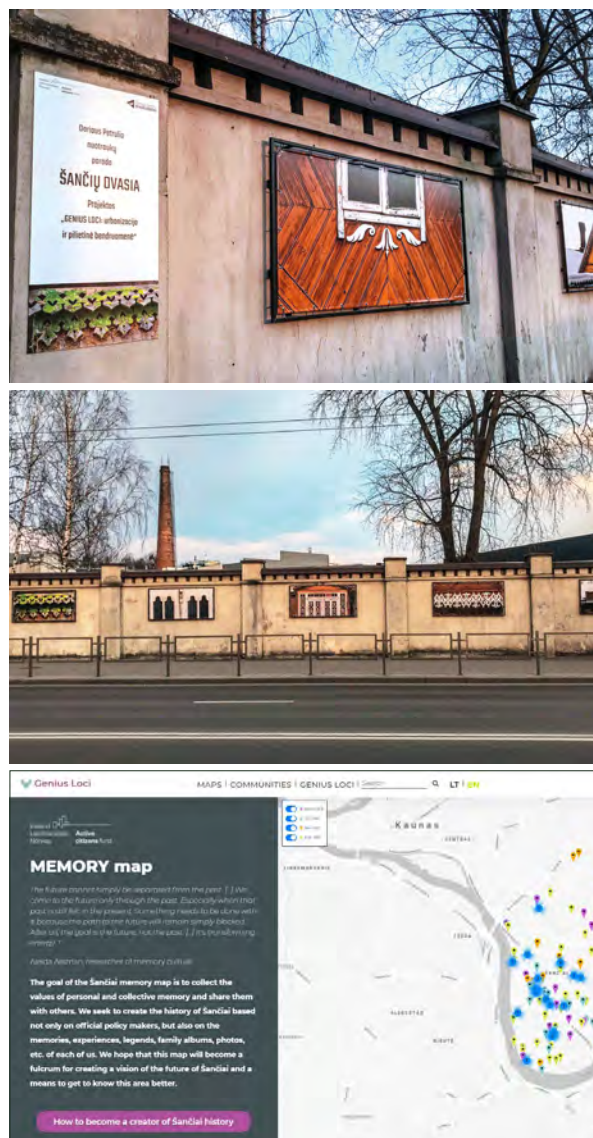
2009 m. pradėtas bandomasis projektas **Pane e Internet**, Pel, („Duona ir internetas“) kuriuo siekiama didinti piliečių skaitmeninę kompetenciją ir mažinti 45-74 metų amžiaus Emilija-Romanija regiono piliečių, kurie niekada nesinaudojo internetu ar internetinėmis paslaugomis, skaitmeninę atskirtį. Didžiosios savivaldybės ir savivaldybių sąjungos steigia vadinamuosius „Pel punktus“. Pel punktuose ugdomos piliečių skaitmeninės kompetencijos remiantis mokymosi visą gyvenimą koncepcija, mokoma saugiai naudotis internetu ir teikiama informacija apie skaitmenines paslaugas. Vykdomi skaitmeninio raštingumo mokymai, ugdoma skaitmeninės kultūra, rengiami seminarai, konferencijos, laboratorijos ir kt.). Taip pat teikiama asmeninė pagalba pradedantiesiems interneto vartotojams, kurią daugiausia teikia savanoriai bibliotekose.

Genius Loci: urbanizacija ir pilietinė visuomenė

ŠANČIŲ BENDRUOMENĖ, KAUNAS,
LIETUVA

Trejų metų (2020-2023 m.) trukmės projektu **Genius Loci**, finansuojamu iš EEE fondų, siekiama aktyvinti sprendimų priėmimuose nedalyvaujančių tikslinių grupių dalyvavimą pilietinėse veiklose ir savivaldoje, padidinti visuomenės dalyvavimą pilietinėse veiklose skatinančių skaitmeninių priemonių naudotojų skaičių. Vienas iš projekto tikslų – sukurti virtualią bendruomenės erdvę, skirtą pilietiniams procesams, ir padidinti skaitmeninių priemonių, skatinančių visuomenės dalyvavimą pilietinėse veiklose, naudotojų skaičių. Per projekto įgyvendinimo laikotarpį planuojama įgyvendinti daugiau kaip 50 pilietinių veiklų ir partnerystių su Šančių gyventojais ir kitomis suinteresuotomis šalimis. Tai švietimo, kūrybiškumo, žemėlapių kūrimo ir gebėjimų stiprinimo veiklos. Pirmasis projekto rezultatas – Šančių **atminties žemėlapis**. Šio žemėlapiu tikslas - rinkti ir dalytis Šančių kolektyvinės ir individualios istorijos vaizdais ir pasakojimais. Į žemėlapį turėtų būti įtraukti ne tik oficialiai saugomi kultūros paveldo pastatai ir objektai, bet ir asmeniniai vaizdai, perteikiantys gyventojų prisiminimus, su vietove susijusius įvykius ir legendas.

<https://sanciubendruomene.lt/en/>

© Saulius Piksrys, Exhibition of Darius Petrusis photos of architectural details on old houses in Šančiai, Šančių bendruomenė, interactive digital memory map

Senjorų tinklas

MÄRKISCHES VIERTEL
MIKRORAJONAS, BERLYNAS,
VOKIETIJA

2017 m. Mariane Grabowsky kartu su asociacija Netzwerk Märkisches Viertel inicijavo bandomąjį projektą **SeniorenNetz** („Senjorų tinklas“) tam, kad vyresnio amžiaus žmonės daugiau naudotųsi internetu ir skaitmeninių technologijų teikiamais privalumais. Bendraudamieji su įvairiomis organizacijomis ir suinteresuotosiomis šalimis jie sukūrė informacinį portalą ir sąveikos tinklą. Amžiui palanki skaitmeninė infrastruktūra buvo kuriama dalyvaujant vyresnio amžiaus žmonėms ir yra skirta vyresnio amžiaus žmonių skaitmeninei kompetencijai stiprinti bei kartų mainams skatinti. Internetinėje platformoje www.seniorennetz.berlin skelbiami vyresnio amžiaus žmonėms aktualūs pasiūlymai ir informacija apie mikrorajone jiems organizuojamas veiklas ir teikiamas paslaugas. Žmonėms, kurie namuose neturi galimybės naudotis internetu ar asmeniniu kompiuteriu, buvo įrengti du internetinės prieigos taškai su planšetiniais kompiuteriais ir spausdintuvais. Be informacinio portalą, senjorams rengiami įvairūs kursai.

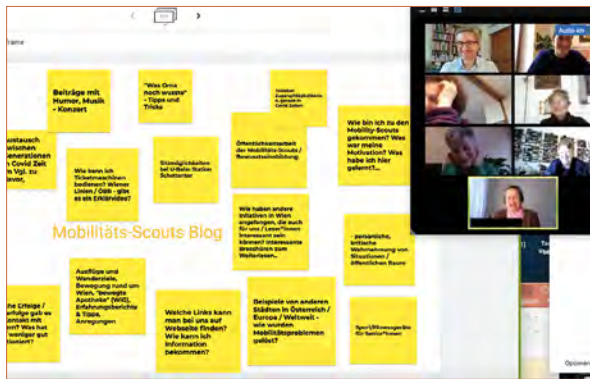
www.netzwerkmv.de

© GESOBAU AG

© Netzwerk MV e.V./ André Wunstorf

© queraum. kultur- und sozialforschung, online meeting in November 2020

Mobilumo skautai rašo tinklaraštį

VIENA, AUSTRIJA

„Kurdami amžiui palankias kaimynijas mokomės mąstyti kaip reporteriai: ką reikia padaryti, kad istorija taptų vieša? Žmonės pirmiausia ieško informacijos internete, taigi ten ir reikia ją paskelbti.“

— Mobilumo skautas, Viena

Grupė vyresnio amžiaus žmonių, dalyvavusių mokymosi visą gyvenimą projekte **Mobilumo skautai**, nuo 2018 m. aktyviai dalyvauja kuriant amžiui palankesnę gyvenamąją aplinką Vienoje. 2020 m., nepaisant COVID-19 pandemijos, grupė vis dar norėjo aktyviai skelbti savo idėjas ir išreikšti poreikius, todėl nusprendė ieškoti skaitmeninių kelių ir naujų propagavimo būdų. Grupė pradėjo bendrai tvarkyti WordPress svetainę ir tinklaraštį, kad atkreiptų dėmesį į savo projektus ir pasiektų platesnę auditoriją. Šio proceso metu jie įgijo daug naujų skaitmeninių įgūdžių. Reguliariai organizuojami internetiniai susitikimai per „Zoom“, kad dalyviai galėtų keistis patirtimi, mokytis iš ekspertų, aptarti tolesnę projekto raidą ir skatinti tarpusavio mokymąsi.

www.mobilitäts-scouts.at

Griuvimo prevencijos kampanija

HAGA, NYDERLANDAI

Per 2020 m. griuvimų prevencijos savaitę pateikti duomenys parodė, kad Hagos mieste vis dar daug vyresnio amžiaus žmonių patiria traumas nugriuvę namuose ar išėję iš namų. Ši informacija paskatino Hagos pagyvenusių žmonių tarybą (SOC - Stedelijke Ouderen Commissie) atidžiau iširti šią temą. Jie atidarė pranešimų punktą, kuriame vyresnio amžiaus žmonės gali pranešti apie blogos kokybės šaligatvius. Inicijatyva derina tradicinės ir socialinės žiniasklaidos priemones. SOC vietos žiniasklaidoje paskelbė kreipimąsi į vyresnio amžiaus žmonių organizacijas. Sulaukta daugiau kaip 400 pranešimų apie pavojingas vietas. Parengta ataskaita, į kurią rimtai atsižvelgė Hagos miesto administracijos vadovas, pažadėjęs pagerinti padėtį. Pranešimo pristatymas ir administracijos vadovo atsakymas buvo nufilmuoti ir paskelbti „YouTube“ kanale: <https://youtu.be/NkdR3Pjs9aI>.

<https://tinyurl.com/StumbleCampaign>

© Fondazione Mondo Digitale

Seneliai internete

ITALIJA

2002 m. nevyriausybinių organizacijų Fondazione Mondo Digitale (Skaitmeninio pasaulio fondas) pradėjo projektą **Seneliai internete** (Nonni su Internet) 60-mečių ir vyresnių žmonių skaitmeniniam raštingumui didinti. Vyresnio amžiaus žmonės mokosi nemokamuose 30 valandų trukmės kursuose, kuriuos veda aukštųjų mokyklų arba universitetų studentai, koordinuojami informacinių ir ryšių technologijų dėstytojų. Kiekviename kurse kuriami daugialypės terpės darbai, kuriuos kartu atlieka mokantys studentai ir vyresnio amžiaus besimokantieji. Darbų temos labai įvairios – nuo senųjų žaizdų ir žaidimų internetinio žodyno kūrimo iki nuotraukų albumų su skaitmenizuotomis senovėmis nuotraukomis. Jau daugiau nei 37 000 vyresnio amžiaus žmonių tapo kvalifikuotais vyresnio amžiaus interneto vartotojais.

www.mondodigitale.org/en/what-we-do/areas-intervention/active-aging/nonni-su-internet-0

Susitikime, mieli senjorai

VILNIUS IR KAUNAS, LIETUVA

Projekto **Susitikime, mieli senjorai** idėja – pasiūlyti vyresnio amžiaus žmonėms kūrybišką ir sveikatą stiprinančią veiklą. Įvairiose kūrybinėse dirbtuvėse siūloma išbandyti tai, ko vyresni žmonės niekada anksčiau nedarė, pavyzdžiui, tapybą, linijinius šokius, kalanktiką ar rankdarbius, ir taip susirasti pomėgį, kuriuo galėtų toliau užsiimti savarankiškai. Projektas propaguoja sveiko ir aktyvaus senėjimo idėją ir kuria teigiamą vyresnio amžiaus žmonių įvaizdį Lietuvoje. Projektas viešinamas įvairiais žiniasklaidos kanalais. Kadangi COVID-19 karantino metu nebuvo įmanoma rengti susitikimų gyvai, kai kurios veiklos buvo perkeltos į skaitmeninę erdvę – „Facebook“ platformą ir „YouTube“ kanalą. 2020 m. prie projekto prisidėjo nekilnojamojo turto valdymo bendrovė „Mano būstas“. Bendrovė administruoja daugiabučius namus, kuriuose gyvena daug vyresnio amžiaus žmonių. Bendrovė „Mano būstas“ sukūrė programėlę eBŪSTAS, skirtą sąskaitoms apmokėti, gedimams registruoti, atliekamiems remonto darbams stebėti, naujiems sekti, bendrauti su nekilnojamojo turto valdytoju, balsuoti ir dalyvauti priimančiais sprendimus.

<https://susitikim.wixsite.com/mysitesusitikim/apie-mus>

Dažų balionėlis vietoje lazdos

HANAU, VOKIETIJA

Projektas **Dažų balionėlis vietoje lazdos** (Sprayhilfe statt Gehhilfe) – geras skaitmeninių technologijų pritaikymo meninėje kūryboje pavyzdys. Projekte 10 vyresnio amžiaus žmonių mokėsi kurti grafiti. Kartą per mėnesį jie susitikdavo kurti savo kūrinį, kurie buvo pristatyti visuomenei 2019 m. lapkričio mėn. surengtoje grupinėje parodoje. Projektu pirmiausia siekta stiprinti jų socialinę sąveiką ir savarankiškumą, skatinti kūrybiškumą ir prisidėti prie teigiamo senatvės įvaizdžio formavimo. Viena projekto dalyvė, 86 metų pensininkė, per interviu sakė, kad darbas kompiuteriu labai padėjo kuriant grafiti eskizą. Moteris ketina toliau tobulinti savo skaitmeninius įgūdžius. 2020 m. projekto dalyviai pakviesti purškiamaisiais dažais apipavidalinti 10 telekomunikacijų ir elektros dėžučių. Taip vyresnio amžiaus žmonės aktyviai prisidėjo kuriant Hanau miesto kraštovaizdį. Dalyviams ši veikla labai patiko.

<https://menschen-in-hanau.de/de/sprayhilfe-statt-gehhilfe-update/>

© Familien- und Jugendzentrum Wolfgang, Hanau

Plačiau apie šiam informaciniame leidinyje nagrinėjamas temas ir trumpai aprašytus projektus galima susipažinti partnerių šalių ataskaitose projekto interneto svetainėje: bridgethegap-project.eu/ressources/

Apie projektą

Erasmus+ programos projektas „Tieskime tiltus!“ įgyvendinamas nuo 2020 m. spalio iki 2022 m. rugsėjo penkiose Europos šalyse: Austrijoje, Italijoje, Lietuvoje, Nyderlanduose ir Vokietijoje. Projekto partneriai rengia bandomąją mokymo programą vyresnio amžiaus asmenims, kurioje bus apjungiami amžiui palankios aplinkos kūrimo ir skaitmeninio raštingumo įgūdžiai. Mokymo veiklas planuojama pradėti 2021 m. antrąjį pusmetį. Užsiėmimuose vyresni žmonės mokysis dirbti komandoje ir kurti tinklus, generuoti amžiui palankios aplinkos idėjas ir jas pristatyti bei įgyvendinti naudojant skaitmenines priemones.

Įgyvendinus bandomąją mokymo programą bus atrinkti labiausiai mokyme pasiteisinę metodai ir parengta moko-moji ir metodinė priemonė suaugusiųjų (vyresnio amžiaus) švietėjams ir vyresnio amžiaus žmonių organizacijoms, siekiama įkvėpti kitus įgyvendinti panašias mokymo veiklas.

Projekto „Tieskime tiltus!“ išvados ir rezultatai taip pat bus pateikti skaitmeninio mokymosi priemonėje, kuriai galės naudotis suaugusiųjų mokymo specialistai ir patys vyresni amžiaus žmonės, besimokantys savarankiškai nuotoliniu būdu.

Literatūra

- ANBO. (2020) Eén op de drie ouderen online om eenzaamheid te voorkomen. [Online] Available from: <https://www.anbo.nl/sites/default/files/content-files/ANBO%20onderzoek%20ouderen%20online%20actief-web.pdf> [Accessed: 14 December 2020].
- Beisch, N. and Schäfer, C. (2020) Ergebnisse der ARD/ZDF-Onlinestudie 2020. Internetnutzung mit großer Dynamik: Medien, Kommunikation, Social Media. [Online] Media Perspektiven 9, p. 462-481.
- BMFSFJ. (2020) Achter Altersbericht. Ältere Menschen und Digitalisierung. [Online] Drucksache 19/21650. Available from: https://www.achter-altersbericht.de/fileadmin/altersbericht/pdf/aktive_PDF_Altersbericht_DT-Drucksache.pdf [Accessed: 19 February 2021]. Summary available in English language from: https://www.achter-altersbericht.de/fileadmin/altersbericht/pdf/BMFSFJ-2020-01199_21x21_Senioren_eng_v7_BF_.pdf [Accessed: 25 April 2021].
- BASK. (2014) Studie. Maßnahmen für Senior/innen in der digitalen Welt. [Online] Available from: https://www.digitaleseniorinnen.at/fileadmin/redakteure/Downloads/studie_massnahmen_fuer_seniorinnen_in_der_digitalen_welt.pdf [Accessed: 03 February 2021].
- CBS. (2020) More elderly active on social media. [Online] Available from: <https://www.cbs.nl/en-gb/news/2020/04/more-elderly-active-on-social-media> [Accessed: 14 December 2020].
- Destatis – Statistisches Bundesamt. (2021) Wirtschaftsrechnungen. Private Haushalte in der Informationsgesellschaft – Nutzung von Informations- und Kommunikationstechnologien. [Online] Fachserie 15 Reihe 4. Available from: https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Einkommen-Konsum-Lebensbedingungen/IT-Nutzung/Publikationen/Downloads-IT-Nutzung/private-haushalte-ikt-2150400207004.pdf?__blob=publicationFile [Accessed: 19 February 2021].
- European Commission. (2020) Digital Economy and Society Index (DESI). Country Report. [Online] Brussel: European Union. Available from: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/lithuania> [Accessed: 12 January 2021].
- Eurostat. (2020) Ageing Europe. Looking at the lives of older people in the EU. [Online] 2020 edition. Available from: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/11478057/KS-02-20-655-EN-N.pdf/9b09606c-d4e8-4c33-63d2-3b20d5c19c91?t=1604055531000> [Accessed: 13 April 2021].
- GfK Verein. (2018) 50plus: Siegeszug der Smartphones. [Online] Available from: <https://www.nim.org/compact/fokusthemen/50plus-siegeszug-der-smartphones> [Accessed: 19 February 2021].
- ISTAT. (2015) Cultura, uso dei media e nuove tecnologie. [Online] Available from: <https://www4.istat.it/it/anziani/cultura-uso-dei-media-e-nuove-te> [Accessed: 24 April 2021].
- ISTAT. (2019) Cittadini e ICT Anno 2019. [Online] Available from: <https://www.istat.it/it/archivio/236920> [Accessed: 05 February 2021].
- Lietuvos Statistika. (2020) Informacinės technologijos. [Online] Available from: <https://osp.stat.gov.lt/informacines-technologijos> [Accessed: 12 January 2021].
- Nationaal Ouderenfond. (2019) Ouderen in digitaal Nederland. De voordelen en uitdagingen. [Online] Commissioned by Netwerk Mediawijsheid and Seniorweb. Available from: <https://www.mediawijzer.net/wp-content/uploads/sites/6/2019/10/Ouderen-in-digitaal-Nederland-De-voordelen-en-uitdagingen.pdf> [Accessed: 07 January 2021].
- Statista. (2021) Share of population that are aged 65 years and older in European countries in 2019. [Online] Available from: <https://www.statista.com/statistics/1105835/share-of-elderly-population-in-europe-by-country/> [Accessed: 13 April 2021].
- Statistik Austria. (2020) IKT-Einsatz in Haushalten 2020. [Online] Available from: http://pic.statistik.at/web_de/statistiken/energie_umwelt_innovation_mobilitaet/informationsgesellschaft/ikt-einsatz_in_haushalten/index.html [Accessed: 29 January 2021].
- WHO. (2021) Age-friendly environments. [Online] Available from: <https://www.who.int/ageing/projects/age-friendly-environments/en/> [Accessed: 13 April 2021].
- Žinios, J. (2020) Šviesioji karantino pusė – pagerėję skaitmeniniai igudžiai. [Online] Available from: <https://www.jonavoszinios.lt/naujiena/sviesioji-karantino-puse-pagereje-skaitmeninio-rastingumo-igudziai> [Accessed: 12 January 2021].

Leidinio informacija

Šis informacinis leidinys yra intelektinis produktas „Erasmus+“ programos projekto „Tieskime tiltus! Vyresnio amžiaus žmonių dalyvavimo visuomeniniame gyvenime ir skaitmeninėje erdvėje didinimas“. Strateginių partnerysčių projektai (K2) suaugusiųjų švietimo srityje. Bendradarbiavimas inovacijų ir gerosios patirties sklaidos tikslais. Projekto interneto svetainė: www.bridgethegap-project.eu

Leidėjas:

ISIS Institut für Soziale Infrastruktur

Anglų kalbos redaktorė: Nicola Wilton

Maketavo: Verena Blöchl

Nuotraukas pateikė: projekto partneriai, iStock

LinkedIn:

www.linkedin.com/showcase/bridge-the-gap/

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

CC BY-SA

Ši licencija leidžia kitiems nekomerciniais tikslais remiksiuoti, adaptuoti ir kurti savo kūrinį, jeigu nurodoma autorystė ir licencija naudoti sukurta kūrinį tokiomis pačiomis sąlygomis.

Partneriai ir kontaktai

Erasmus+ projektas vykdomas nuo 2020 metų spalio iki 2022 metų rugsėjo. Projektą įgyvendina organizacijos iš penkių Europos Sąjungos valstybių:

- **ISIS Institut für Soziale Infrastruktur**
Frankfurtas, Vokietija
Europos koordinavimas
Jana Eckert
eckert@isis-sozialforschung.de
www.isis-sozialforschung.de
- **queraum. cultural and social research**
Viena, Austrija
Susanne Dobner, Anita Rappauer
dobner@queraum.org
rappauer@queraum.org
www.queraum.org
- **Lunaria**
Associazione di Promozione Sociale e Impresa Sociale
Roma, Italija
Sergio Andreis
andreis@lunaria.org
www.lunaria.org
- **Seniors Initiatives Centre (SIC)**
Asociacija Senjorų Iniciatyvų Centras
Kaunas, Lietuva
Edita Satiene
e.satiene@gmail.com
www.senjoru-centras.lt
- **AFEdemy, Academy on age-friendly environments in Europe BV**
Gouda, Nyderlandai
Willeke van Staalduinen,
Loes Hulsebosch
willeke@afedemy.eu
hulsebosch@hm-advies.nl
www.afedemy.eu

